

Iz poezij Viktorja Dyka.

Poslovenil dr. Ivan Lah.

Trenutki.

Jaz bolj sem, kot vi, spoznal, kaj je bol,
pogosto hodila po eni sva cesti:
zdaj smeje se hrib in smeje se dol —
a jaz ne odrečem se svoje bolesi.

Jaz bolj sem, kot vi, se na svetu smejal,
smeh bil mi je v šumu, v samoti uteha;
zdaj plaka dolina in gora vrh skal —
in jaz ne odrečem se svojega smeha.

V mrtvem zalivu.

To bil je tih in mrtev zaliv
zgubljen za ljudi, zgubljen za bogove,
stoječa voda — v plitvini kup gliv,
smrdelo je blato čez skrite cvetove.

Tu bilo življenje je v smrti, v življenju smrt,
moten sijaj in v srcu strah in odpor;
v težko tišino poletnih mrakov
glasil se je s kvakanjem žabji zbor.

Vdar vesel odmeval ni čez pristan,
svež glas se med vejami ni ozval, —
nekaj je večno zvenelo: zaman.
Mrtvi zaliv je le sòvraštvo poznal.

Zdaj vali se tok — silen, mogočen tok,
ki trga valove in zemljo poprek
in cilja ne ve mu nobeden prerok,
grabi in daje in meče z brega na breg.

Kakšno življenje! Pogled zanimiv!
Kako se blato hitro odpravi,
ko živelj je divji pridrl v zaliv —
glej kakšen plen zdaj plava v daljavi.

Tok divji nekje je raztrgal most,
razbila se ladja je v deske na dvoje.
V mirnem zalivu igra se prostost —
vse temno buči in razbija in poje.

Na bregu sedim. Trenutek? Več dni?
Je res-li, da se tako je živelo? —
Pozdravljena, sveta povodenj ti,
pozdravljena, dokončaj svoje delo.

Bo-li to zopet tihi zaliv —
zaliv smrti in stanja, gnilobe?
Kup blata, ki vsak dan bolj je smrdljiv,
in večni mrak v čas solnčne svetlobe?

Zakon usode je nespremenljiv.
Tu vegetirati, razpadati, gniti?
Jaz ne verujem — dokler bo svet živ,
kar bilo je včeraj — ne more več biti.

Zemlja govori.

Trda sem mati bila ti jaz,
grenek sem kruh ti jesti dajala,
nisem zibala za kratek te čas,
in možu sem rano zadala.
In ko so oči ti prvič spregledale,
temen se svet je pred tabo širil,
in usta so nehote ti povedala
o rani, ki čas je ni umiril.

Na naju oba je padal težek spomin:
trda sem mati bila jaz, ti trd sin.
In roke svoje nisi dvignil za mé
in z ljubeznijo nisi pomislil na mé.
Ko veter zarjul, ko zadivjal je mraz,
ni te doklical moj glas.
In ko sem zagledala bedo-obup,

kot da te Bog je proklel,
slišal besedo si brez obljub:
vzemi svoj del!
Težko breme nosim.
Prihaja radost-raj ali smrt-pogin?
Ali čuješ me sedaj, moj sin?
Mati sina prosim:
Varuj me, brani me! Mater usliši.
Varuj me, brani me! Če požar je v hiši,
če zničijo polje, steptajo —
napolni čas polje in stajo.
Jaz delež imela za čas sem bodoči,
za tebe, otrok, je bil delež izbran,
varuj me, brani me! V tvoji je moči,
naj ladja razbije se ali pride v pristan.
Čuj mojo besedo svarečo:
deleža ne prodajaj za lečo;
in če zapustiš me in greš,
ne umrem!
Ali veš,
koliko senc pride sem.
In kolikrat pest bo potomec zapel
in kolikrat sin te tvoj bo preklel.
Ne umrem, ker sem večna.
A bodoči moj čas le boleost bo nesrečna:
zakaj si svoj dedni delež prodal?
Zakaj si dvomil? Zakaj si izdal?
Da ne bil onečastil svojih bi rok?
Da sebe izdal si? Svobodo otrok?
Dokler si še dihal, si se podal?
In zakaj si se bal?
In kaj je to smrt?
Smrt je prehod,
k tvoji materi pot —
in njeno naročje kot domači je vrt.
Ali nečeš k počitku v mehko naročje,
kjer spi, kdor dosanjal je sanje otročje.
Zdaj prosim te mati: brani me, sin!
Pojdi, če smrti se upreš!
Če zapustiš me, ni zame pogin,
če zapustiš me: umreš.

